

Om gode gjerninger
side 3

Bryllupet i Wittenberg
side 5

Katharina von Bora
side 6

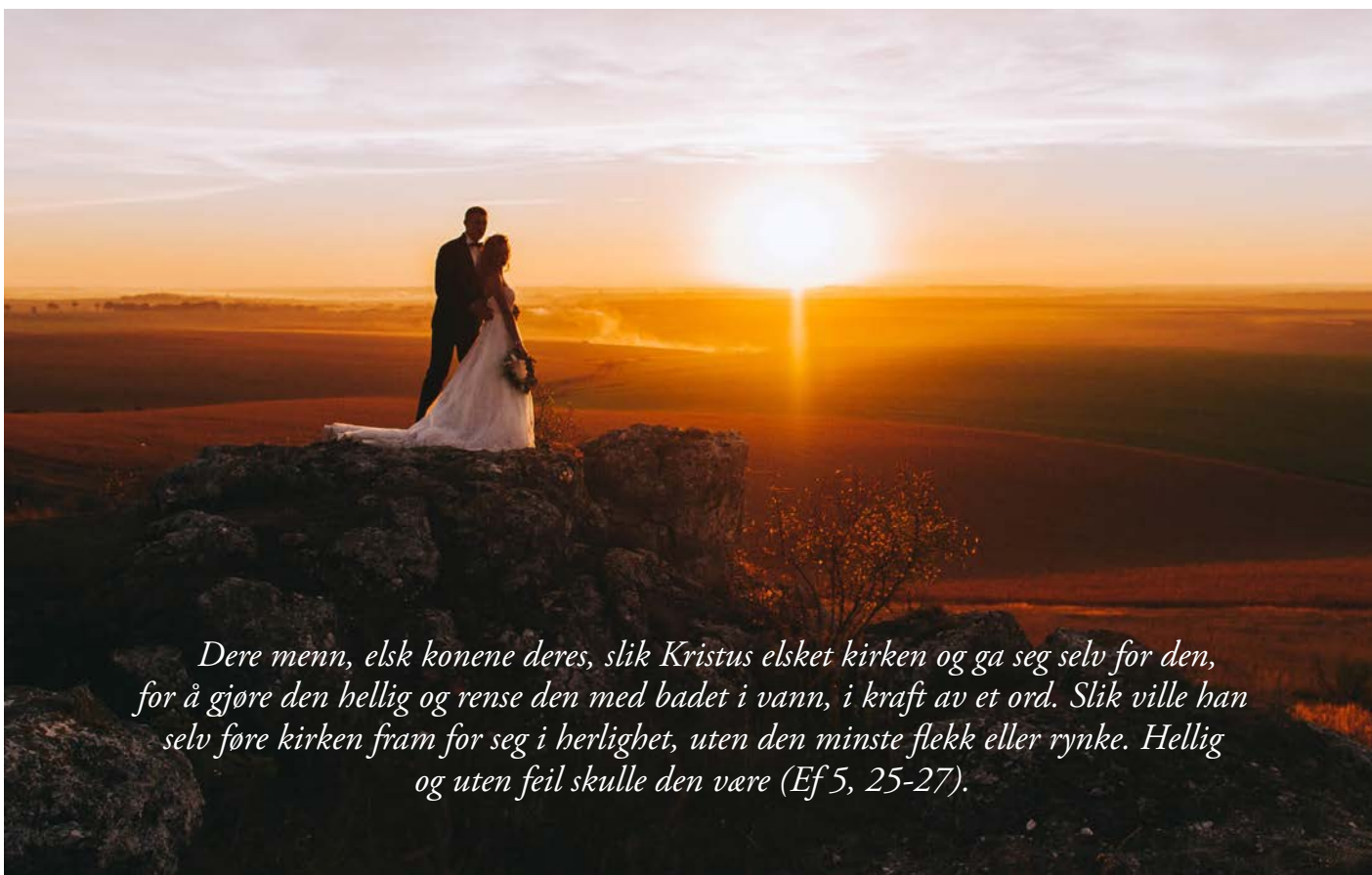

Vann til vin
side 8

Nr. 2 2017 - 37. ÅRGANG

BIBEL OG BEKJENNELSE

UTGITT AV DEN LUTHERSKE BEKJENNELSESKIRKE

Dere menn, elsk konene deres, slik Kristus elsket kirken og ga seg selv for den, for å gjøre den hellig og rense den med badet i vann, i kraft av et ord. Slik ville han selv føre kirken fram for seg i herlighet, uten den minste flekk eller rynke. Hellig og uten feil skulle den være (Ef 5, 25-27).

BIBEL OG BEKJENNELSE

utgis av Den Lutherske Bekjennelseskirke.
ISSN 0806-5365

Bladet kommer ut med fire nr. pr. år.

Frivillig abonnementsavgift kr 150,- pr. år.

Redaksjon:

Tor Jakob Welde (ansv. red.),

Egil Edvardsen, Birgit Johannessen og

Kjell Petter Bakken.

Redaksjonens adresse:

Solåsveien 20, 4330 Ålgård.

E-post: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Internett: www.luthersk-kirke.no

Bankgiro: 3361 16 43948.

Ekspedisjon: Omega trykk, 4016 Stavanger.

**DEN LUTHERSKE
BEKJENNELSES-
KIRKE (LBK)**

• Den Lutherske Bekjennelseskirke er en evangelisk-luthersk kirke som tror at Gud har gitt hele verden det glade budskap om den forsoning som har skjedd i Kristus. Vi tror at Jesus Kristus er sann Gud, at han er blitt menneske for vår skyld, levd et liv uten synd, lidt og dødt i vårt sted og oppstått fra de døde. Vi tar imot denne forsoning gjennom troen, får tilgivelse for alle våre synder og har løfte om evig liv sammen med Gud. Hensikten med vår kirkes eksistens er å føre videre dette glade budskap, og samles omkring forkynnelsen, dåpen og nattverden for å vokse i den tro vi har fått av Gud.

• Vår kirkes tro har en eneste grunnvoll, nemlig det Ord som Gud har gitt oss i Det gamle og nye testaments hellige skrifter. Det er Gud selv som har inspirert de menneskelige forfatterne av Bibelens 66 bøker, og derfor må disse skrifter ikke betraktes som menneskelige produkt, men som Guds eget ord. Bibelens ord er den eneste normen for sann kristen lære. Vi tror at Bibelen må leses ut fra dens egenart og karakter. Poesi må leses som poesi, historie som historie, og så videre.

• Vi bekjenner oss til de lutherske bekjennesskriftene som er samlet i Konkordieboken fra 1580, ettersom vi har funnet at de overensstemmer helt med vår kirkes eneste grunnvoll, Bibelen.

• Vår tro er ikke ny, men har funnes i alle tider, der mennesker har tatt imot Guds ord og rettet seg etter det. Fordi vi vet at vi er store syndere for Gud, behøver vi Guds ords rene og klare undervisning der tilgivelse og oppreisning gis oss i forkynnelsen av Jesu forsoningsverk.

• LBK deler tro og kirkefelleskap med KELK, Den konfesjonelle evangelisk-lutherske konferansen, som består av 20 medlemskirker rundt omkring i verden, blant annet Evangelisch-Lutherische Freikirche i Tyskland, Evangelical Lutheran Synod og Wisconsin Evangelical Lutheran Synod i USA. I alt er vi omkring en halv million kristne i dette internasjonale fellesskap. Det er vårt håp at flere skal komme med i vårt fellesskap der Frelseren Jesus og syndenes tilgivelse alltid står i sentrum.

Redaksjonelt

Tilbake til Bibelen!

Også dette nummeret av Bibel og Bekjennelse, likt det forrige, bærer preg av at vi i år feirer 500-årsjubileet for reformasjonen. En hendelse, i juni 1525, som skulle få stor betydning for kirke-, samfunns- og familieliv, var Martin Luthers giftermål med den tidligere nonnen Katharina von Bora. I lang tid hadde ekteskap og familieliv vært nokså nedvurdert av kirken, men nå kom det igjen til heder og verdighet. Ved å studere Bibelen hadde Luther ikke bare funnet tilbake til evangeliet om frelse av bare nåde, ved troen alene, men også gjenoppdaget hva som er Guds vilje og mening når det gjelder ekteskapet. For eksempel så han at det var ubibelsk å forby prester å gifte seg. Bibelen er normen, rettesnoren og lyset vårt både for tro, lære og liv.

Fem århundrer senere kan vi lese i avisen om et nytt og spesielt fenomen: Sologami eller selv-ekteskap, et «ekteskap» der en person gifter seg med seg selv. Gjennom en seremoni uttrykker personen en overgivelse og kjærlighet til seg selv, avgir løfter osv. Flere bøker er utkommet om fenomenet, som foregår i flere verdensdeler. Bedrifter tilbyr pakkeløsninger med bryllupsklær, ring og annet utstyr som til et hvilket som helst bryllup. Selv om dette nok aldri kommer til å bli særlig vanlig, illustrerer det den store forvirringen som rår om ekteskapet i vår tid.

Vi kan også lese om at det nå presses på for at prestekandidater som lever i samboerskap skal kunne bli ordinert til tjeneste i Den norske kirke. Hittil har det vært et krav at kirkelig ansatte ikke må inngå samlivsforhold utenom et ordnet ekteskap. Men blant de fem som nå er aktuelle til å overta stillingen som Oslos biskop, mener fire at samboerskap må være greit også for prester.

Samme trossamfunn lar fra og med i år likekjønnede få gifte seg foran alteret i kirken. I den nye, alternative ekteskapsliturgien er bibelversene om ekteskap byttet ut med andre bibelord. For når Skriften taler om ekteskap, er den jo tydelig på at ekteskapet er noe mellom mann og kvinne. Det er både ironisk og tragisk at en kirke som kaller seg luthersk, ved inngangen til året for reformasjonens 500-års-jubileum kunne gjøre et vedtak så direkte i strid med reformasjonens grunnleggende prinsipp – at Skriften alene skal være autoritet for kirken. I motsetning til Luther, tror mange at de vet bedre enn Bibelen. Hvorfor feire reformasjonen hvis vi ikke vil bøye oss for Guds hellige ord, men isteden lar mennesketanker få avgjøre hva som er rett? Det er jo anti-luthersk.

Alle sammen er vi syndere, i skrikende behov av Guds nåde. Og han forkynner oss tilgivelsen for Jesu skyld og sier: Gå og synd ikke mer fra nå av. Men dersom vi ikke vil kalle for synd det som Bibelen kaller for synd, kan vi heller ikke tale sant om nåden og frelsen.

Må Gud la sitt ords lys skinne for oss. Uten det famler vi alle i mørket. Vi må alltid tilbake til Bibelen!

Tor Jakob Welde

© DEPOSITPHOTOS

Mens vi venter på vårt salige håp

MARTIN LUTHER OM GODE GJERNINGER

Fra en preken over Titus 2,13

«... mens vi venter på vårt salige håp: at vår store Gud og frelser Kristus Jesus skal komme i herlighet.»

Under pavedømmet lærte vi ikke hva en god gjerning egentlig er for noe. Før evangeliet kom, ble vi fortalt at gode gjerninger var slike som vi selv fant på og valgte, for eksempel å dra på pilegrimsreise til Santiago eller et annet sted, gi penger til munkene i klostrene slik at de kunne lese mange messer, eller tenne lys, faste på bare brød og vann, be rosenkransen et visst antall ganger, osv. Men nå som evangeliet er kommet, forkynner vi slik: Gode gjerninger er ikke slike som vi velger på egenhånd, men de som Gud har befalt, de som vårt kall krever av oss.

En tjener gjør gode gjerninger når han frykter Gud, tror på Kristus, og adlyder Herren sin. Først er han rettferdiggjort ved troen på Kristus, dernest går han i troen sin og fører et liv til ære og glede for Gud, oppfører seg fint, tjener sin neste, rengjør stallen, mater hestene, etc. Ved å utføre slike oppgaver gjør han bedre gjerninger enn noen karteusermunk.¹ For siden han er døpt, tror på Kristus, og er trygg i håpet om det evige liv, bare fortsetter han og adlyder sin herre og vet at det han

gjør i sitt kall er til glede for Gud.

Derfor er alt han gjør i sitt yrke en god og verdifull gjerning. Det ser ikke ut som noen stor og fin gjerning når han rir ut til åkeren, kjører til mølla osv. Men siden han har Guds befaling om å gjøre dette, er slike gjerninger, hvor små de enn kan synes, ikke noe annet enn gode gjerninger og en tjeneste for Herren.

På samme måte gjør også en hushjelp gode gjerninger når hun i tro utfører sitt kall, adlyder sin husfrue, feier golvet, vasker og koker på kjøkkenet, osv. Selv om disse gjerningene ikke er så glamorøse som karteuserens, han som skjuler seg bak en maske og får folk til å måpe av beundring, så er tjenestepikens gjerninger mye bedre og dyrebare for Gud enn det karteuseren gjør, som kler seg i skjorter av hår, overholder bønnetidene sine, står opp midt på natten og messer i fem timer, lar være å spise kjøtt, osv. Munken gjør dette uten noen som helst befaling og ønske fra Gud. Hvordan kan det da være til glede for Gud?

På samme måte når en bymann eller en bonde hjelper sin nabo, advarer ham mot en fare som truer

hans kropp, eller hans kone, barn, tjener, storfe og eiendeler osv. Slike gjerninger er ikke så flotte å se på, men de er likevel gode og dyrebare gjerninger. Når styresmaktene straffer de onde og beskytter de gode, og når borgere viser lydighet mot regjeringen og gjør dette i troen og i håpet om det evige liv, så utfører de gode gjerninger, selv om de ikke ser så skinnende og glitrende ut for fornuften.

Spør du fornuften, er gjerningene til en tjener, en hushjelp, en herre, en husfrue, en borgermester og en dommer, små og lave gjerninger sammenlignet med det karteuseren gjør i klosteret, overholder bønnetidene, faster, ber og unngår å spise kjøtt. Men spør du Guds Ord, er alle karteusernes og alle munkers gjerninger smeltet sammen til en stor masse ikke like gode som arbeidet til en eneste fattig tjenestepike som ved dåpen er blitt ført inn i Guds rike, som tror på Kristus og i troen venter på det salige håpet.

Disse to artiklene ville Paulus holde levende blant kristne: kunnskapen om Jesus Kristus, vår Frelser, som har kalt oss ved dåpen og

¹ Karteuserne er den aller strengeste ordenen innenfor den romersk-katolske kirke. Man møtes til felles samlinger i klosteret for tidebønner og andre liturgiske feiringer, men tilbringer resten av tiden i ensomhet med bordsøvelser, arbeid, studier og bønn.

evangeliet til å være arvinger til det evige liv og vente på det salige håpet og vår herre Jesu Kristi gjenkomst i herlighet, - og kunnskapen om at alt vi gjør i vårt kristne kall på hver vår plass, i troen, er alt sammen en god og verdifull gjerning; av den grunn skal vi være ivrige etter å gjøre gode gjerninger.

Nå, siden vi har hørt hvilket salig håp vi skal lengte etter, skal vi også lære oss at de gjerningene vi gjør ved troen i hvert vårt kall etter Guds befaling og ønske, er gode gjerninger. Selv om slike gjerninger ikke glitrer slik fornuften ser det, er de uansett dyrebare for Gud, selv om karteuseren og munken ikke klarer å se og forstå disse tingene. For eksempel er

jeg en predikant, det er mitt embete; Hvis jeg nå tror på Kristus og venter på det salige håpet og så går og beskjeftiger meg med forkynnelsen og utfører det jeg er kalt til, uansett om dette har lav anseelse blant mennesker, så vil jeg ikke bytte embetet mitt mot alle gjerningene munkene og nonnene gjør i klosteret.

På samme måte er også den hus-truen en levende helgen som tror på Kristus, venter på det salige håpet og vår Herre Jesu gjenkomst, og som i denne troen går og utfører det som hører til en hustrus kall.

Akkurat som fornuften ikke skjønner noe som helst av det salige håpet om evig liv, forstår den heller ikke hva virkelig gode gjerninger

består i. Den tenker slik: «Denne tjenestepiken melker kua, denne bonden pløyer åkeren, de utfører helt vanlige, lave gjerninger, som også hedningene utfører; hvordan kan de da være gode gjerninger? Men legg merke til denne mannen som blir munk og denne kvinnen som blir nonne, og som ser så sure og alvorlige ut, kler seg i en kappe av ubehagelig, grovt tøy: Dette er helt usedvanlige gjerninger, de utføres ikke av hopen av vanlige folk, så derfor må de være gode.» Slik tenker fornuften. Slik leder fornuften oss bort fra den sanne kunnskapen både om det salige håpet og de gode gjerningene.

(St. Louis Edition, IX:952ff.)

Nyttige internett-sider

Apostlene Peter og Paulus

Minnedag 29. juni
Peter og Paulus er blant de aller mest kjente personene fra Det nye testamente. Begge ble
martyrskedet i Roma under keiser Neros, rundt år 64-68, i forbindelse med

Den Lutherske Bekjennelseskirke

www.luthersk-kirke.no

LUTHERSKA BEKÄNNELSE- KYRKAN

Vi vill sprida glädjebudskapet om syndernas förlåtelse genom Jesus Kristus, som gäller alla människor.

Vi är en kyrka som tror, lär och bekänner att Bibeln är Guds ord och därmed helt pålitlig och ofelbar.

<http://www.bekannelse.se>

S:t Johannes församling
vill sprida evangeliet till så många som möjligt. Därför kan du här följa direktsända och inspelade gudstjänster, bibelstudier och föredrag.

<http://sanktjohannes.info>

Biblicum är en institution för bibelforskning och bibelundervisning, och det säregna med denna institution är, att den bygger på Bibeln som Guds inspirerade alltigenom tillförlitliga ord.

<http://www.biblicum.se>

Andakter • prekenor • föredrag • m.m.

Bryllupet i Wittenberg

AV REBECCA DEGARMEUX

13. juni 1525 var definitivt en dag for historiebøkene. Martin Luther og Katharina von Bora ble gift i Svarteklosteret i Wittenberg, Tyskland. Som skikken var på den tiden, giftet de seg på en tirsdag. Pastor Johannes Bugenhagen sto for selve vielsen, i en liten og privat seremoni. Bare noen svært få utvalgte gjester var til stede som vitner: Kunstneren Lucas Cranach (som representant for bystyret) og hans kone Barbara, teologen Justus Jonas, og juristen Johann Apel fra byens universitet. Luther håpet at han ved å la være å offentliggjøre vielsen på forhånd kunne klare å redusere flommen av stygge rykter til et minimum. Men dessverre førte hemmelighetskremmeriet hans bare til ekstra mye vill spekulasjon om Martin og Katharinas forhold. (At en munk plutselig var gift med en ung rømt nonne, ble av svært mange ansett som helt skandaløst. Philipp Melanchthon, Luthers nære medarbeider, var derfor urolig for at dette giftermålet kom til å bli ødeleggende for hele reformasjonsbevegelsen.) En offentlig seremoni og feiring skulle finne sted to uker senere.

Tirsdag 27. juni var Wittenberg vitne til en festlig bryllupsfeiring, som fulgte mange av datidens skikker. Denne gang var langt flere gjester invitert. De nyligte startet

dagen med å gå i en stilig prosesjon fra «Svarteklosteret», deres hjem, fram til Wittenbergs bykirke, Mariakirken, der de høytidelig gjentok ekteskapsløftene sine og ble velsignet foran folkemengden som hadde samlet seg. En ny prosesjon tok dem gjennom byen tilbake til Svarteklosteret, der det ble holdt en stor «bryllupsfrokost».

Etter festfrokosten beveget brudeparet og de inviterte gjestene seg til byens torg for en tradisjonell bryllupsdans. Senere på dagen trakk de seg igjen tilbake til Svarteklosteret for et bedre måltid, med vilt på menyen. Bystyret hadde for anledningen donert tønner og fat med

Einbeck-øl og frankisk vin. Blant de mange middagsgjestene var Martins foreldre, Hans og Margarethe Luther, hans venner Philipp Melanchthon, Georg Spalatin og Nikolaus von Amsdorf, og Leonhard Koppe, kjøpmannen fra Torgau som hadde hjulpet Katharina og de andre nonnene å flykte fra klosteret, med sin kone Audi.

...

Rebecca DeGarmeaux er direktør for Ottosen Museum (Evangelical Lutheran Synod's historiske museum), i Mankato, Minnesota, USA. Hun skriver også jevnlig for Facebook-siden *Katie Luther*, der dette stykket er hentet fra.

Luthers Hochzeit (Luthers bryllup) er Wittenbergs byfestival som finner sted i juni hvert år. Byens innbyggere og mange tilreisende kler seg ut i 1500-talls kostymer og gjenskaper den berømte bryllupsfeiringen fra året 1525 med prosesjoner, dans, og god mat og drikke.

«Byrådsmedlemmer» fra gamle Wittenberg (Wikimedia commons).

Katharina von Bora - reformasjonens førstedame

AV GUNILLA HEDKVIST

Nervøsiteten og spenningen, blandet med fast besluttomhet, var til å ta og føle på i Katharinas lille klosterrom. I all hemmelighet hadde elleve unge nonner listet seg inn døren. Flukten var planlagt i detalj. Vinduet ble åpnet og jentene presset seg ut, den ene etter den andre, ned i klosterhagen, der de var skjult av mørket denne påskeaftenen året 1523. De listet seg videre og hjalp hverandre over muren som omringet Nimbschenklosteret. Resten av flukten var blitt ordnet av deres hemmelige kontaktperson der ute. Dette var samme mann som gjennom skrifterne sine hadde lært dem om en annen vei til frelse enn klosterliv, og slik fått dem til å tenke på å flykte.

Klosterets leverandør av øl og sild, Leonard Koppe, hjalp gjerne sin venn Martin Luther. Lökkene på de godt rengjorte tønnene som nylig hadde avlevert sin last ved klostertjokket, ble åpnet og lukket. Ferden hjemover mot Torgau gikk langsommere enn vanlig, de tilsynelatende tomme tønnene sto stødigere og skramlet mindre. Da de var kommet på trygg avstand fra kloster og bebyggelse, hjalp Koppe flyktningenonnene ut av sine tønner, og

resten av turen til Torgau og videre til Wittenberg ble betydelig mer komfortabel.

For Katharina, født i januar 1499, i en liten bygd tretti kilometer sør for Leipzig, må det ha vært en merkelig reise. Frihet! Helt siden hun var fem år, i forbindelse med morens død og farens gjengifte, hadde klosterskolen og klosteret vært hennes hjem og hennes verden. Seksten år gammel hadde hun avgitt nonneløftet, og nå var hun tjuefire.

Luther tok ansvar for de ni nonnene som ikke kunne vende tilbake til hjemmene sine, og en etter en fikk de seg arbeid og ble gift. Da Katharina ble sviktet av kavaleren hun var blitt glad i, forsøkte Luther å få henne gift med en av vennene sine. Selv viste han ingen interesse for den livlige og ambisiøse unge kvinnen. Da Katharina fikk vite om Luthers planer, bare lo hun det vekk og svarte budbæreren: «Da gifter jeg meg heller med deg eller med Dr. Luther!»

Og så skjedde det umulige. Klokken fem om ettermiddagen den 13. juni 1525 giftet den verdensberømte tidligere munken seg med en seksten år yngre rømt nonne, ikke av kjærlighet, men av høyaktelse, for å gi sine foreldre håp om barnebarn og

for å vise i handling at han sto for det han lærte: Ekteskapet er Guds vilje også for prester.

Snart ble det klart at i Katharina von Bora, eller Kätthe som han kalte henne, hadde Luther fått akkurat den hjelpen han behøvde. Katharina viste seg nemlig å være en driftig kvinne med sans for økonomi, til forskjell fra sin mann. Han skal en gang ha sagt: «Hva bryr jeg meg vel om penger? Det er Kätthe som betaler regningene!» Hun tok ansvar for at pengene skulle strekke til og at den voksende familien i det såkalte Svarteklosteret fikk det de trengte.

Martin og Katharina Luther fikk seks barn i løpet av åtte år. Under barnas oppvekst hadde Katharina ansvaret for en stor del av skoleundervisningen deres. De ble rammet av sorg da to av jentene døde, lille Elisabeth bare åtte måneder gammel, og Magdalena, Martins favorittatter, tidlig i tenårene.

Stor gjestfrihet og omsorg for foreldreløse barn førte til at stadig flere beboere fikk plass i husholdningen deres, blant dem flere som var i slekt med Martin. Ved middagsbordet satt dessuten en del studenter på kortere eller lengre besøk.

Katharinas våkne øyne hadde overblikket over alt som foregikk i

Katharina Luther. Skulptur ved Lutherhaus i Wittenberg.

Familien Luthers hjem, det såkalte Svarteklosteret i Wittenberg. Bygningen huser i dag museet Lutherhaus.

det store tidligere augustinerklosteret. Hun var sjef for tjenestefolket, og hadde hun levd i vår tid ville hun blitt kalt for kvinnelig bedriftsleder. Hun red ut på hest og så til eiendommene, åkrene og avlingene. Hun kjøpte husdyr, alte dem opp og solgte dem, dyrket korn og brygget øl til husholdningens bruk. Hun snakket latin flytende og diskuterte gjerne teologi og høyere lærdom med teologer og andre lærde som besøkte Martin Luther, og hun hadde heller ingen problem med å omgås hertuger og kurfyrster.

Katharina var også en støtte for mannen sin under åndelige kriser. En gang hadde Luther i flere dager vært svært nedtrykt og ute av stand til å arbeide. Da kledde Katharina seg i sørgedrakt. «Gud er død,» svarte hun da Luther ville vite hvorfor hun var kledd som en sørgende

kvinne. Luther protesterte: «Du vet da vel at Gud ikke kan dø. Gud lever i evighet.» «Men slik som du har oppført deg de siste dagene, var jeg sikker på at han var død,» svarte Katharina mannen sin. Luther forsto da at han egentlig ikke hadde noen grunn til å være så bedrøvet, og arbeidslysten og kreftene vendte tilbake til ham.

Ekteskapet mellom Martin og Katharina ble svært lykkelig. I innbydelsen til bryllupet hadde Luther skrevet til en venn: «Jeg elsker ikke min hustru, men jeg akter henne høyt.» Noen år senere sang han imidlertid en vakrere sang: «Jeg elsker min Käthe, jeg elsker henne mer enn meg selv.» En annen gang sa han: «Käthe, du er en keiserinne.» Og han kalte henne for «Wittenbergs morgenstjerne», fordi hun alltid sto så tidlig opp. Det var hun

som sørget for at familielivet ble en avkobling som hjalp Luther å få nye krefter, slik at han igjen kunne gå løs på alle problemene som sto i kø. Ikke merkelig at han sa: «Der det fins sannhet og tro, barn og kjærlighetens frukter, og ekteskapet ses på som hellig og guddommelig, der er det virkelig et velsignet sted å være. For foreningen og fellesskapet mellom mann og hustru er en stor ting.»

Katharina Luther overlevde sin mann med seks år. En dag hun skulle reise fra Wittenberg, i førjulstiden 1552, skadet hun seg stygt da hun falt ut av vognen. De siste ordene hun uttalte på dødsleiet den 20. desember samme året, sier noe om både hennes robuste natur og dype kjærlighet til Frelseren: «Jeg holder fast ved Kristus som en torn i en pels.»

Vann til vin

PREKEN AV TOR JAKOB WELDE

Joh 2,1-11

Jesus er veldig glad i bryllup. Dette er lett å se når vi leser i Bibelen. Når han underviser om himmelen, gjør han flere ganger en sammenligning med en bryllupsfest som gjester innbys til. Når Jesus vil undervise om sin gjenkomst, forteller han en lignelse om ti brudepiker som venter på at brudgommen skal komme, for å bli med ham inn til bryllupet. Og når det blir spørsmål om hvorfor Jesu disipler ikke faster, men bare "spiser og drikker" (i motsetning til døperen Johannes' disipler), svarer han: "Kan vel bryllupsgjestene sørge så lenge brudgommen er hos dem?" Også i Johannes' åpenbaring leser vi at den himmelske festen kalles for "Lammets bryllup". Så det er ingen tvil om at Jesus og bryllup hører sammen.

Prekenteeksten vår forteller om "det første tegnet Jesus gjorde", da "han åpenbarte sin herlighet". Dette skjedde tre dager etter at Gud hadde erklært fra himmelen at Jesus var hans elskede Sønn. Det var gått to dager siden døperen Johannes hadde vitnet om at Jesus var Guds lam som bærer bort verdens synd. Og det var en dag siden Jesus hadde lovet disiplene sine at de skulle få "se himmelen åpnet og Guds engler gå opp og gå ned over Menneskesønnen".

Da var tiden kommet for Jesus til å gjøre sitt første tegn og åpenbare sin herlighet. Og hvordan gjør han det? Ved å lage vin! I et bryllup.

Var det nå egentlig så veldig viktig, det at de var gått tomme for vin i dette bryllupet? Ja, å gå tom for mat eller drikke ved en så høytidelig og viktig anledning, måtte være svært pinlig for et brudepar og deres familier. Jesus ønsket ikke at det nye ekteparet skulle få en mislykket start, at bryllupsfesten deres skulle bli et gripe inn for å redde situasjonen. Vi forstår av dette at Gud gjerne vil hjelpe oss i alle mulige slags vanskeligheter og nød vi kan havne i.

Jesus sa til tjenerne ved bryllupet at de skulle fylle seks store kar med vann, helt til randen. Karene som sto der hadde plass til to eller tre anker, leser vi. Det betyr at det var plass til om lag 540 liter vann. Noen minutt senere, da de bar det til kjøkemesteren for at han skulle smake på det, var vannet forvandlet til den beste vin! 540 liter! En overflod. Hvordan var det mulig? Dette stred jo mot all kunnskap om hvordan vin blir laget. Det var bare mulig fordi denne spesielle bryllupsgjesten var Gud, som kan gjøre alt. Han er Ordet, som var blitt menneske, Ordet som "var i begynnelsen hos

Gud, og som var Gud. Alt er blitt til ved ham" (Joh 1,1-3). Alt som lever her på jorden, inkludert vintrærne som vindruene vokser på, er skapt av ham. Det var også han som innstiftet ekteskapet, da han førte mannen og kvinnen sammen, de to første menneskene. Apostelen Johannes skriver i sitt første brev: "Det som var fra begynnelsen, det vi har hørt, det vi har sett med egne øyne, det vi så og som hendene våre tok på, det forkynner vi: livets ord."

Jesus, Menneskesønnen som er gitt all makt i himmel og på jord, og som er herre over naturlovene, kunne jo ha valgt å gjøre sitt første tegn for eksempel på tempelplassen i Jerusalem, et viktig sted, kanskje under påskefeiringen. Men han valgte altså å åpenbare sin herlighet i en liten landsby oppe i fjellene. I et bryllup. På denne måten viste Jesus ekteskapet stor ære. Det var en måte å opphøye ekteskapet.

Nå i vår tid er det vanlig at folk ikke har særlig høye tanker om ekteskapet. Mange synes ikke dette er noen god ordning, men noe gammeldags, utgått på dato. En del sier: "Fordi så mange ekteskap ender i triste og vonde skilsmisser, vil vi ikke gifte oss."

Men vi må holde fram at det jo ikke er ekteskapet i seg selv, som

institusjon, det er noe feil med, selv om mange opplever skilsmisser. Dette er som med vin og alle andre gode gaver fra Gud; de kan brukes feil. I Bibelens Salme 104 lovpriser Gud for planter og vekster, for korn og brød, og for vinen, "vinen som gir mennesket glede". Vin er altså en god gave fra Gud, selv om vi alle er klare over at vin og alkohol kan brukes feil. Gode gaver kan misbrukes. Tenk så mye galt og trist som har skjedd på grunn av at folk har drukket for mye alkohol, eller kjørt bil i påvirket tilstand. Men det er jo likevel ikke vinen i seg selv det er noe galt med. Slik også med ekteskapet, selv om det i mange tilfeller havarerer. Både vinen og ekteskapet er Guds gode gaver som det er viktig at vi bruker rett.

Ekteskapet er innstiftet av Gud, ikke en ordning vi mennesker selv har funnet på og som det står oss fritt å eksperimentere med eller bytte ut med noe annet. Jesus sa: "Har dere ikke lest at Skaperen fra begynnelsen av skapte dem som mann og kvinne og sa: 'Derfor skal mannen forlate far og mor og holde fast ved sin kvinne, og de to skal være én kropp.' Så er de ikke lenger to; de er én kropp. Og det som Gud har sammenføyd, skal mennesker ikke skille" (Matt 19,4ff). Gud har ment at ekteskapet skal være et offentlig, livslangt og forpliktende forhold mellom mann og kvinne, der de to skal vise omsorg for hverandre, tjene, hjelpe og støtte hverandre i gode og onde dager. Det er også innenfor ekteskapets ramme det er meningen at barn skal bli født og få den tryggheten, stabiliteten og omsorgen som behøves.

For Gud er ekteskapet så viktig at ett av de ti hellige budene han har gitt oss, handler spesielt om dette: Du skal ikke bryte ekteskapet. Og forfatteren av Hebreerbrevet skriver: "La ekteskapet holdes i ære av alle, og la ektesengen bevares ren. For Gud vil dømme dem som driver hor eller bryter ekteskapet" (Hebr 13,4). Ekteskapet holdes ikke i ære for ek-

sempel når et par bor sammen, deler seng og hus, før ekteskapet. I vår tid trenger kristne å bli minnet om at vi skal respektere og ære Guds plan for ekteskap og familie, og at samboerskap er synd mot det sjette budet. Vi må ikke forakte eller være likegyldige til den gode ordningen som Gud har gitt oss. Jesus viste i Bergprekenen

Vinen i bryllupet i Kana leder tankene til nattverdsmåltidet som Jesus har innstiftet, der vi i, med og under brød og vin får motta hans eget legeme og blod. Han forsikrer hver enkelt nattverdsgjest om at syndene våre virkelig er sonet og tilgitt. Han gir oss en forsmak på den store gleden vi har i vente, den salige, evige bryllupsfesten hos Gud.

at budet ikke bare handler om ytre gjerninger, men også tanker og fantasier: "Den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede begått ekteskapsbrudd med henne i sitt hjerte" (Matt 5,24). Pornografi, som det for tiden fins så mye av, ikke minst på internett, er jo aktuelt å nevne i denne forbindelse.

Vi må alle dessverre bekjenne at vi har syndet mye mot det sjette budet, med tanker, ord og gjerninger. Vi har ikke vist ekteskapet den respekt og ære som Gud krever. Men der synden er stor, kommer Jesus til oss og gjør at nåden blir enda større! Han gir oss en overflod av nåde. Alt det vi selv mangler av rettferdighet, hellighet og kjærlighet, det får vi av Jesus! Han gir oss av sin fylde, nåde

over nåde. Slik som i bryllupet i Kana. De manglet noe viktig, de var gått tomme for vin, men Jesus kom til unnsetning og reddet situasjonen. Han sørget for det de manglet. Ca. 540 liter vann ble forvandlet til den beste vin!

Som nevnt, er giftermål og bryllupsfest i Bibelen ofte et bilde på frelsen og Guds rike. Og slik får Jesu første tegn i bryllupet i Kana en dypere mening, noe som peker på det store frelsesverket Messias var kommet for å utføre for oss alle. Han skulle erstatte den gamle pakten med en ny. "Loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus." Han er oppfyllelsen av loven, han er vår rettferdighet, som har levd og dødd og oppstått fra de døde, for oss. Han har stiftet en ny pakt, med sitt blod som ble utgytt for oss på korset. Hans blod renser oss fra all urettferdighet, synd og skyld. Han har vunnet full tilgivelse for oss.

Og han inviterer alle syndere til å komme og ta imot nåden og frelsen, til å drikke og spise ved det store gjestebudet. "Hør nå på meg, så skal dere få spise det som godt er, og fryde dere over fete retter... Kom, kjøp korn uten penger, vin og melk uten betaling!" (Jes 55,1-2)

Vinen i bryllupet i Kana leder tankene til nattverdsmåltidet som Jesus har innstiftet, der vi i, med og under brød og vin får motta hans eget legeme og blod. Han forsikrer hver enkelt nattverdsgjest om at syndene våre virkelig er sonet og tilgitt. Han gir oss en forsmak på den store gleden vi har i vente, den salige, evige bryllupsfesten hos Gud.

Han trøster oss også med evangeliet i dåpen, at han i dåpens bad har renset oss for all synd og skyld og kledd oss i Jesu fullkomne rettferdighets drakt. Han ser på oss, og se! - vi står foran ham rene, hellige og fine, uten den minste flekk eller lyte, som bruden i Høysangen: "Alt hos deg er vakkert, min elskede, du er uten feil" (Høys 4,7).

Paulus, Herrens utvalgte apostel,

skriver: ”Dere menn, elsk konene deres, slik Kristus elsket kirken og ga seg selv for den, for å gjøre den hellig og rense den med badet i vann, i kraft av et ord. Slik ville han selv føre kirken fram for seg i herlighet, uten den minste flekk eller rynke. Hellig og uten feil skulle den være” (Ef 5, 25-27).

Apostelen sammenligner her forholdet mellom Kristus og kirken med forholdet mellom ektefeller. Han underviser også om at mannen i kjærlighet og ydmykhet skal ta på seg en lederrolle, ofre seg for kvinnen i sitt liv, tjene henne. Mens kvinnen på sin side skal tjene som en hjelper for mannen sin. De skal utfylle og komplementere hverandre, to likeverdige partnere som er hverandres viktigste supportgruppe, som ønsker å gi hverandre bare alt godt, og som setter den andres ønsker og behov over sine egne.

Å bli gift er ikke livets eneste mening, dette kan også være greit å nevne iblant. Og for noen passer det

best å leve ugift, av ulike grunner. Men det ekteskapelige livet bør ikke foraktes, slik det skjedde i middelalderen: Martin Luther tok et oppgjør med nedvurderingen av ekteskapet; det ble av kirkens folk ofte sett ned på som noe verdslig og kjøttslig. De mente at dersom man virkelig skulle lære å tro og stole på Gud, burde man bli munk eller nonne, gå i kloster og leve et liv i bønn, i sølibat, seksuell avholdenhet. Men Luther avviste etter hvert dette. Som gift mann og far til en barneflokk, med alle bekymringene det førte med seg på grunn av sykdom, økonomiske utfordringer osv., lærte han seg at familielivet faktisk som få andre ting tvinger de troende til å kaste seg selv på Herren og stole på Ham. På denne måten ”driver og hjelper ekteskapet oss framover i Ånden og troen”, skriver han. Mange vanskeligheter, kors og tårer må forventes. Men for troende, som er villige til å kjempe seg gjennom alt dette, som tenker på at ekteskapet og familien

er innstiftet og elsket av Gud og ble æret av Kristus i bryllupet i Kana; for dem vil Gud ”gjøre vann om til vin”, ved sitt hellige Ord, skriver Luther i sin Huspostille (2. søndag etter Kristi åpenbaringsdag).

Vi har grunn til å takke og prise skaperen vår for den flotte gaven han har gitt oss, ekteskapet, at mann og kvinne kan leve sammen i et livslangt, nært vennskapsforhold; ”ikke lenger to, men ett”. Selv om det etter syndefallet dessverre aldri fungerer så godt som det burde, så er ekteskapet uansett en overmåte god ordning for både mann og kvinne. Gud vil at det skal holdes i ære av alle. La oss be om at Gud vil fortsette å velsigne nye generasjoner gjennom ekteskapet, og at han må holde tilbake alle krefter som vil ødelegge hans gode plan.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var, er og skal være, en sann Gud fra evighet og til evighet. Amen.

II. Troen

Hvordan et familieoverhode på en enkel måte skal undervise husfolket sitt.

DEN FØRSTE ARTIKKEL

Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper.

Hva betyr det?

Jeg tror at Gud har skapt meg og alle skapninger, at han har gitt meg kropp og sjel, øyne, ører og alle lemmer, fornuft og alle sanser og fremdeles bevarer alt dette. Jeg tror også at han har gitt meg klær og sko, mat og drikke, hus og hjem, ektefelle og barn, åker, husdyr og alle gode ting. Han sørger rikelig og daglig for alt jeg trenger til kropp og liv, beskytter meg mot all fare, vokter og bevarer meg mot alt ondt. Alt dette gjør han bare av faderlig og guddommelig godhet og barmhjertighet, uten min fortjeneste og verdighet. For alt dette skylder jeg å takke og prise ham, tjene og lyde ham. Det er både visst og sant.

DEN ANDRE ARTIKKEL

Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, vår Herre, som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, fór ned til helvetet, sto opp fra de døde tredje dag, fór opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.

Hva betyr det?

Jeg tror at Jesus Kristus, er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Jeg tror at han er min Herre som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyrebare blod og sin skyldfrie lidelse og død. Dette har han gjort for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og regjerer i evighet. Det er både visst og sant.

DEN TREDJE ARTIKKEL

Jeg tror på Den Hellige Ånd, en hellig, alminnelig kirke, de helliges samfunn, syndenes forlattelse, legemets oppstandelse og det evige liv.

Hva betyr det?

Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort og bevart meg i den rette tro, likesom han kaller, samler, opplyser og helliggjør hele den kristne kirke på jorden og holder den fast hos Jesus Kristus i den rette, ene tro. I denne kristne kirke gir han hver dag meg og alle troende full tilgivelse for all synd, og på den ytterste dag skal han vekke opp meg og alle døde og gi meg og alle som tror på Kristus, et evig liv. Det er både visst og sant.

Var Martin Luther en jødehater?

Hvordan kan vi svare dem som sier at Martin Luther var antisemittisk på grunn av hans fordømmelse av jødene? En venn av meg mener at vi lutheranere ikke burde følge en slik mann.

Det er egentlig to spørsmål her, det ene om hvorfor vi "følger Luther" og det andre om hvorvidt Luther var antisemittisk. Begge spørsmålene er verdt å stille og besvare.

Hvordan ser lutheranere på Luther?

Kanskje uinformerte folk virkelig tror at lutheranere forguder eller tror på Luther som en slags avgud? Vi kan forsikre om at vi ikke gjør det. Det vi derimot gjør, er å feire, verne om og være takknemlige for viktige sannheter og begrep som Gud gjennom Martin Luther førte tilbake til sin rette plass i kirken. «Av nåde alene», «ved troen alene», og «Skriften alene» er sannheter reformatoren kjempet for. Så framhev disse sannhetene for vennen din. Det er dette ekte lutherdom handler om.

Lutheranere har aldri trodd eller lært at alt Luther sa eller skrev var rett. Luther sa og skrev en del ting som det ville vært bedre om han hadde latt være å si og skrive. Dette bør ikke overraske oss når vi tenker på hvor mye han faktisk skrev. La oss være snare og ivrige når det gjelder å framheve og verne om de guddommelige sannhetene som med Luther fikk komme fram i lyset igjen, og like snare til å erkjenne at Martin Luther var et ufullkomment menneske.

Var Luther en antisemitt?

Anklagene mot Luther om antisemittisme kommer vanligvis med henvisning til hans skrift *Om jødene og deres løgner* (1543), der reformatoren brukte harde ord og ga tvilsomme råd om hvordan man burde behandle jøder på den tiden. Selv om vi aldri har støttet hva og hvordan han skrev der, tror vi likevel at en rettferdig, historisk-sensitiv vurdering av mannen og budskapet hans vil vise at reformatoren ikke var antisemittisk. Utmerkede bøker er skrevet om dette temaet, men her må vi begrense oss til følgende korte punkter:

- Luther omtalte også jødene på sympatiske måter og kritiserte Europas kristne for deres dårlige behandling av jøder.

Her er et eksempel: «Noen kristnes raseri (dersom de kan kalles kristne) er fordømmelsesverdig. De mener de gjør Gud en tjeneste når de hatefullt forfølger jøder, tenker alt ondt om dem og fornærmer dem. ... Mens ifølge denne salmen (Sal 14,7) og ifølge Paulus (Rom 9,1), bør man synes inderlig synd på dem og stadig be for dem. Man bør søke å nå ut til dem ved på alle måter å vise vennlighet, tålmodighet, og omsorg.»¹

- Istedenfor «antisemittisme» er det mer presist og bedre å kalle Luthers holdning for anti-judaisme, anti-jødedom. Motstanden hans var ikke rasistisk eller etnisk, men teologisk. Han skrev imot folk som kraftig og kontinuerlig avviste sannheten om frelsen bare ved tro på Jesus Messias, verdens frelser. Luther skrev også harde ord mot den romerske paven og hans teologiske tilhenger, av akkurat samme grunn.
- Som alle andre, var Luther et barn av sin tid. Det er vanskelig for folk i dag å sette seg inn i den historiske sammenhengen han levde i, men det er likevel urettferdig å dømme ham ut fra vår tids forventninger og krav til høflighet og respekt. Luthers språkbruk kan høres grusom ut, men motstanderne hans brukte ofte lignende ord, og samtidens litterære stil inkluderte grov latterliggjøring, utskjelling og bevisste overdrivelser.

Til slutt må vi konkludere med at det nevnte skriftet ikke representerer Luther på sitt beste. Vi kan ikke godkjenne eller unnskyldte det han skrev der. I et historisk perspektiv bør det ikke overraske oss at han noen ganger delte uakseptable holdninger som var vanlige på den tiden. Men det som er svært bemerkelsesverdig, er hvor ofte han hevet seg over sin tid og ble talsmann for evige og vidunderlige sannheter, framfor alt det fulle og frie evangeliet om tilgivelsen.

Fra Forward in Christ.

¹ What Luther Says: An Anthology, Vol. 2, side 683.

Philipp Melanchthon - Luthers nære venn og medarbeider

(1497-1560)

AV DAVID EDVARDSEN

16. februar 1497 ble Philipp Schwarzert født i den lille byen Bretten sørvest i Tyskland. Han var sønn av Georg, en våpensmed, og Barbara, som brukte mye av sin tid på å hjelpe fattige og nødlidende. Det var et gudfryktig og nøysomt ektepar, men ikke spesielt fattig av den grunn. I huset hersket stillhet, perfekt for sånne som liker å lese, noe Philipp gjorde. Man fant dessuten fort ut at han hadde en usedvanlig god oppfatningsevne og hukommelse. Bestefaren sørget for å sende ham på skolen, hvor han ganske fort lærte seg latin.

Etter at faren døde av forgiftning da Philipp var ti år gammel, fortsatte han sin skolegang i Pforzheim. Der bodde han hos bestemoren sin, Elisabeth. En lærer som het Simler, underviste ham i gresk språk, poesi og filosofi. Etter to år var han allerede langt foran alle sine medelever. Til dette bidro i stor grad bestemorens bror, Johann Reuchlin (1455-1522). Han var veldig opptatt av å lære tyskere gresk språk og litteratur. Han gledet seg stort over Philipps fremskritt på skolen og ga ham greske studiebøker som premie. Det var Reuchlin som endret Philipps tyske

familienavn Schwarzert til det greske navnet Melanchthon (som betyr det samme: svart jord). Han ga ham dessuten en bibel, som Melanchthon fra da av tok med seg over alt og leste i hver eneste dag.

Fra 1509 til 1512 studerte Melanchthon ved universitetet i Heidelberg. Så gikk turen videre til universitetet i Tübingen, hvor han studerte fra 1512 til 1518. I Tübingen var han innom ganske mye forskjellig: Språk, filosofi, jus, matematikk, medisin, astronomi og skolastisk teologi. Han ga også ut mange bøker i denne tiden, deriblant en verdenshistorie, en lærebok i gresk og nye utgaver av antikke klassikere. 17 år gammel ble han doktor i de frie kunster og professor i historie og talekunst. Samtidig begynte han på skolastisk teologi. Den var han riktignok ikke fornøyd med. Den var så forskjellig fra den kristendommen Melanchthon fant i Skriften, som var den boken han var mest glad i.

Tidlig i 1518 hadde Reuchlin fått i oppdrag av kurfyrsten i Sachsen å finne to nye lærere til det nokså nye universitetet i Wittenberg. Det trengte en lærer i hebraisk og en i

gresk. Reuchlin foreslo da Melanchthon. Det syntes kurfyrsten var et bra forslag. Reuchlin klarte også etter hvert å overtale den noe nølende Melanchthon til å ta imot invitasjonen fra Sachsen.

Melanchthon kom til Wittenberg i august 1518. I sin innsettelsestale talte om det han mente var den store oppgaven på den tiden, nemlig å forbedre skolevesenet. Han snakket om velsignelsene dette ville føre til for samfunnet og kirken. Ved et grundig studium i de antikke språkene og den antikke litteraturen ville man bli i stand til å lese Det nye testamentet på grunnspråket og dermed igjen å fremme evangeliets rene gull, som ved menneskelige tradisjoner var blitt så kraftig forvrengt.

Talen ble tatt veldig godt imot av studentene og professorene i Wittenberg, ikke minst av Martin Luther (1483-1546). Det tok ikke lang tid før han ble god venn med den noe yngre Melanchthon. Slik ble Melanchthon stadig mer involvert i reformasjonen. Han ble til stor hjelp for Luther og de andre reformatorene med sine store kunnskaper i Bibels grunnspråk. Han hjalp Luther med å forbedre oversettelsen av Det

nye testamente til tysk før den ble utgitt i 1522. Deretter og fram til 1534 hjalp han ham også med oversettelsen av Det gamle testamente.

I 1519 ble han etter Luthers ønske tatt opp ved det teologiske fakultetet. Melanchthon begynte så å undervise i Matteusevangeliet, Romerbrevet og noen gammeltestamentlige bøker. Bibelsk eksegeese ble stadig mer hans yndlingsfag.

Melanchthon giftet seg 26. november 1520 med Katarina, som var datter av den daværende borgermesteren i Wittenberg, Hieronymus Krapp. De ble velsignet med fire barn.

Tiden mellom april 1521 og mars 1522 ble ekstra hektisk for Melanchthon. Da satt nemlig Luther, som var blitt bannlyst av paven, i skjul på Wartburg. Som følge av det tok Melanchthon i denne tiden på seg nesten alle Luthers oppgaver og forelesninger i Wittenberg. Det kom i tillegg til alle hans egne oppgaver og forelesninger.

I desember 1521 ga Melanchthon ut det som ble den aller første evan-

geliske dogmatikken: «Teologiske hovedbegreper» (Loci communes rerum theologicarum). Det var en kort sammenfatning av kjernen i den kristne troen og var i stor grad en frukt av Melanchthons forelesninger over Romerbrevet. Luther var veldig begeistret for denne boken.

Melanchthon forfattet tre av skriftene som hører til de lutherske bekjennelsesskriftene våre. I 1530 skrev han Den augsburgske bekjennelse. Året etter, i 1531, kom Apologien ut, som er et forsvar av Den augsburgske bekjennelse. Og i 1537 utga han skriftet «Om pavens makt og overhøyhet».

19. april 1560 ble Melanchthons dødsdag. Alle universitetsprofessorene kom til ham i huset hans, mens mange studenter stod utenfor for å få med seg hvordan det gikk med den kjære professoren deres. Et øyeblikk ble Melanchthon så svak at han ble borte, men så kom han til bevissthet igjen. Da sa han: «Jeg var i døden, men Gud har nådig rykket meg ut igjen.» En av dem som var der, mente Melanchthon hadde be-

stått en indre kamp, og sa til ham: «Det finnes ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus.» «Ja», svarte den syke, «Kristus er blitt vår visdom fra Gud, vår rettferdighet, vår helliggjørelse og forløsning.» Han gjentok ofte: «Herre, forbarm deg over meg.»

De leste Jesu avskjedstale til disiplene for ham og flere andre skriftsteder som han likte spesielt godt, som for eksempel: «La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg! I min Fars hus er det mange rom» (Joh 14,1-2). «Mine sauer hører min stemme; jeg kjenner dem, og de følger meg. Jeg gir dem evig liv. De skal aldri i evighet gå tapt, og ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10,27-28). Så leste diakon Fröschel en velsignelse over ham og sa: «Herre, i dine hender overgir jeg min ånd. Du har løst meg ut, du trofaste og sanne Gud.» Til det sa Melanchthon «Ja!». Så sovnet han stille inn, 63 år gammel. Han ble begravet ved siden av Luther i slottskirken i Wittenberg.

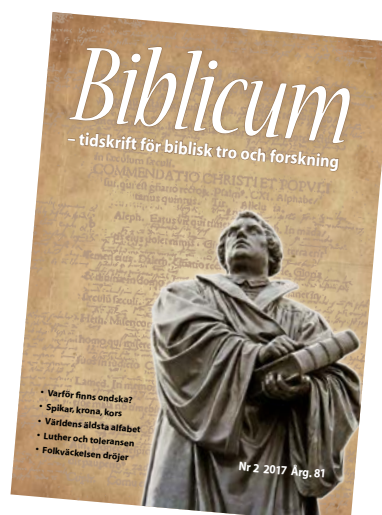
Biblicum - tidsskrift for bibelsk tro og forskning

Biblicum er et svensk teologisk tidsskrift som virkelig løfter fram Bibelen. Tidsskriftet viser hvor uholdbar den moderne og overflatiske bibelkritikken er.

Det inneholder også utblikk over det som skjer i kristenheten og svarer på lesernes spørsmål om Bibelens rette tolkning.

Bestilles her:

<http://forlag.biblicum.se>

Jesus kommer igjen

AV EGIL EDVARDSEN

«World War III» («Den tredje verdenskrig») er tittelen på et kapittel i Hal Lindseys berømte bok fra 1970, *The Late, Great Planet Earth* (norsk utgave: *Når tiden slutter*, Nomi forlag 1973).¹ I dette kapitlet profeterer Lindsey detaljert om den tredje verdenskrig slik han mener at den er profetert i Bibelen. Det fins til og med flere kart som viser hvordan krigen utvikler seg. Først skal Russland angripe Midtøsten og Egypt. Deretter skal det romerske fellesskapet overraskende angripe Russland. Deretter skal Kina med en armé på 200 millioner soldater angripe det romerske fellesskapet. Til slutt skal det bli et stort slag i dalen ved Harmageddon («Megiddos fjell», se Åp 16,16) i Palestina som skal ende med bruk av atomvåpen. Er det slike ting Bibelen profeterer om når det gjelder framtiden?

Hva Bibelen ikke profeterer om?

- Bibelen profeterer ikke om nåværende politiske hendelser og nasjoner. Vi kan ikke lese i Bibelen om framtiden for Norge, EU eller andre land. Det er utgitt mye litteratur der forfatterne har ment å kunne se hva som vil skje i verdenspolitikken ved hjelp av Bibelen. Men hittil har ingen av disse skriftene vist seg å ha rett.
- Gud åpenbarer heller ikke for hver enkelt av oss hva framtiden vil bringe i livet. Vi kan ikke lese i Bibelen hvordan livet vårt vil bli, om familie, utdanning, jobb, helse, levetid etc. Gud vet at det ikke er godt for oss å vite alt om framtiden vår. Alt vi trenger å vite, er at vi har en kjærlig Gud og nådig Far som leder oss og

beskytter oss. Han hersker over alle ting og gjør slik at alt blir til det beste for oss.

Rom 8,28: «*Vi vet at alt tjener til det gode for dem som elsker Gud.*»

Bibelen profeterer om én stor hendelse – Kristi gjenkomst

- Jesus Kristus skal komme igjen synlig, med stor makt og herlighet på den siste dag. Da skal han dømme levende og døde. Dette vil Gud at vi skal vite om framtiden. Det er ikke viktig for oss å kjenne til hvordan verdenspolitikken vil utvikle seg i framtiden. Det er heller ikke viktig for oss å vite hva livet vårt vil bringe av gleder og sorger. Det som er viktig for oss å vite, er at Jesus kommer igjen.

Åp 1,11: «*Galileere, hvorfor står dere og ser mot himmelen? Denne Jesus som ble tatt bort fra dere opp til himmelen, han skal komme igjen på samme måte som dere har sett ham fare opp til himmelen.*»

Den apostoliske trosbekjennelsen: «... *før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde...*».

Den nikenske trosbekjennelsen: «... *skal komme igjen i herlighet for å dømme levende og døde...*».

- Bibelen bruker tre spesielle uttrykk for å beskrive Jesu gjenkomst:
 1. *komme* (gresk: *parousia*)
 2. *åpenbaring* (gresk: *apokalypsis*)
 3. *tilsynekomst* (gresk: *epiphaneia*)
- *Komme* brukes 16 ganger i Det nye testamentet om Jesu andre komme. Det greske ordet *parousia* ble brukt i den greske verden for å beskrive en konge eller

¹ Hal Lindsey (f. 1929) er en amerikansk evangelist og kristen forfatter. Han har skrevet flere bøker om endetiden som er blitt veldig populære i USA. Han er kristen sionist og dispensasjonalist. (Wikipedia)

herskers komme til sine undersåtter. Når det brukes om Kristi gjenkomst, tales det om at Kristus skal komme tilbake som verdens hersker.

Matt 24,3: Disiplene spurte Jesus: «*Si oss: Når skal dette skje, og hva er tegnet på ditt komme og verdens ende?*»

1 Kor 15,23: «*Men hver i sin tur: Kristus er førstegrøden. Deretter, ved hans gjenkomst, følger de som hører Kristus til.*»

- *Åpenbaring* brukes fem ganger i Det nye testamentet om Jesu andre komme. Her er det tale om en «åpenbaring» eller «avdekking», som når et teppe trekkes til side så vi kan se hva som hadde vært skjult bak eller under teppet. Kristus er alltid med alle sine troende på jorden, men han er usynlig. Når han kommer tilbake, skal teppet trekkes til side slik at vi kan se ham synlig.

1 Kor 1,7: «*Derfor mangler dere ikke noen nådegave mens dere venter på at vår Herre Jesus Kristus skal åpenbare seg.*»

2 Tess 1,7: «*Slik blir det når Herren Jesus åpenbarer seg fra himmelen sammen med sine mektige engler.*»

- *Tilsynekomst* brukes seks ganger i Det nye testamentet om Kristi komme. Det greske ordet *epiphaneia* betyr «å lyse opp» eller «manifestere seg». I åpenbaringstiden i kirkeåret (som kalles *Epiphany* på engelsk) fokuserer vi på hvordan Jesus viste seg selv eller manifesterte seg i sin offentlige virksomhet mens han befant seg på jorden. Når han kommer tilbake, skal han vise seg offentlig igjen. Han skal manifestere seg.

2 Tim 4,1: «*Så sant som han kommer og oppretter sitt rike, pålegger jeg deg for Guds og Jesu Kristi ansikt, han som skal dømme levende og døde.*»

1 Tim 6,14: «*Ta vare på oppdraget og hold det rent, så du ikke kan anklages for noe, helt til vår Herre Jesus Kristus kommer.*»

- Ut fra disse tre uttrykkene ser vi hva Jesu gjenkomst betyr, nemlig at han skal «komme», «bli åpenbart» og «stå fram, manifestere seg».
- Hver gang det tales om Jesu gjenkomst i Bibelen, står ett av disse ordene i entall. Det er aldri tale om flere gjenkomster, men bare én. Bibelen fokuserer på én stor hendelse, Jesu gjenkomst.

Dagen

- Bibelen bruker gjennomgående ordet *dag* i mange forskjellige uttrykk for å beskrive Jesu gjenkomst. Her følger noen eksempler i Det nye testamentet:

«Herrens dag kommer, den store og strålende» (Apg 2,20)

«Kristi dag» (Fil 1,10; 2,16)

«Jesu Kristi dag» (Fil 1,6)

«Vår Herre Jesu Kristi dag» (1 Kor 1,8)

«Herrens dag» (1 Kor 3,13; 5,5)

«Vår Herre Jesu dag» (2 Kor 1,14)

«Dommens dag» (Matt 10,15; 11,22.24; 12,36; 1 Joh 4,17)

«Frihetens dag» (Ef 4,30)

«Den store dag» (Jud 6; 2 Tim 4,8)

«Den siste dag» (Joh 6,40; 11,24; 12,48)

«Den dagen» (Matt 7,22)

«Dagen» (Hebr 10,25)

- Bruken av ordet *dag* bygger på Det gamle testaments profeter som regelmessig skrev om «HERRENS dag». For profetene var «HERRENS dag» den dag da Gud skulle komme som Frelser og Dommer, og det kunne være hvilken som helst dag eller tid.
- Profeten Esekiel profeterte for eksempel at Egypt skulle bli ødelagt av babylonerne, og kalte den tiden dette skulle skje for «HERRENS dag»:
Esek 30,3-4: «*Dagen er nær, HERRENS dag er nær, en skytung dag. Tiden er inne for folkeslagene. Sverd kommer over Egypt. Rier av angst griper Kusj når egypterne blir drept, når rikdommen blir tatt fra dem og grunnmurene jevnet med jorden.*»
- Men profetene forutsa også en dag da det skulle falle en universell dom, og de brukte lignende uttrykk som i Det nye testaments beskrivelse av Kristi andre komme.
Joel 2,31: «*Solen forvandles til mørke og månen til blod før HERRENS dag kommer, den store og skremmende.*»
- Denne regelmessige henvisningen til «dagen» i Det nye testamentet viser at det er tale om én stor kommende begivenhet. De forutsigende profetiene i Det nye testamentet har ett fokus, nemlig Jesu gjenkomst. Og dette beskrives helt tydelig som en engangshendelse.

(forts.)

ROMERBREVET - KAPITTEL 7

En kristens erfaringer under loven - Rom 7,14-23

AV EGIL EDVARDSSEN

Det er ganske stor uenighet blant kommentatorene angående Rom 7,14-23. Noen mener at når Paulus sier i vers 14: «Jeg er et avmektig (egentlig: *kjødelig*) menneske, solgt som slave til synden», så kan han ikke mene seg selv som kristen. De mener at Paulus fortsatt taler om sitt liv før omvendelsen slik han gjorde i vers 7-13.

Men her taler ikke Paulus om seg selv før omvendelsen, selv om han ganske visst var et «kjødelig» menneske før omvendelsen. Men som vi har sagt, taler Paulus her i nåtid, og han taler om sitt liv som kristen, nærmere bestemt om en kristens doble natur. Luther sammenfatter Paulus' undervisning om en kristens doble natur når han beskriver en kristen som *simul iustus et peccator* – «på samme tid rettferdig og synder». Med det mener han at en kristen alltid består av både det nye mennesket og den gamle syndige naturen, den gamle Adam. Både det nye og det gamle mennesket er aktiv i en kristen så lenge han lever. Paulus underviser om det samme i Gal 5,16-17.

Paulus lærer at en kristen er et nytt menneske. Men det betyr ikke

at han dermed er fullkomment befridd fra det gamle.

- Han er død fra synden (kap 6), og likevel må han kjempe mot den.
- Han er død fra loven (kap 7), og likevel anfekter loven ham.
- Han er frigjort fra døden (kap 8), og likevel lengter han etter forløsningen.

Vers 14-25 er delt i tre deler, vers 14-17, vers 18-20 og vers 21-25, som alle begynner ganske likt: «Vi vet...» (vers 14); «for jeg vet...» (vers 18); «jeg finner altså...» (vers 21). Innholdsmessig er de tre delene ganske like, men det skjer en gradvis stigning.

Legg merke til kontrasten som Paulus innleder dette avsnittet med, kontrasten mellom loven og det gamle mennesket. «Vi vet at loven er av Ånden» (vers 14). Egentlig står det: «Vi vet at loven er åndelig (gr. *pneumatikos*).» Loven er av Guds Ånd. «Men jeg er kjødelig (gr. *sarkinos*)», altså totalt forskjellig fra Guds lov.

Loven krever ikke bare ytre gjerninger, men et rent hjerte og et rett sinnelag som består i en fullkom-

men kjærlighet til Gud og vår neste. Men fordi jeg er kjødelig, kan jeg ikke få dette til. Mennesker kan gjøre lovgjerninger, men de kan ikke holde loven. For loven krever mer enn gjerninger. Den krever at hele mennesket overgir seg til Gud i sitt hjerte. Den krever at mennesket har et hjerte som ikke er kjødelig.

På grunn av den gamle kjødelige naturen som henger fast ved ham, må Paulus innrømme at han ikke klarer å holde loven. Ja, den gamle Adam er så seig at Paulus sier at han er «solgt som slave til synden» (v 14).

Syndens herredømme over en kristen er blitt brutt ved Kristi død, en død som også en kristen har del i gjennom dåpen. Synden er ikke herren i en kristens liv, men til stadighet dukker den likevel opp og ødelegger. Derfor innrømmer Paulus i vers 15: «For jeg forstår ikke hva jeg selv gjør.» Han opplever en motsetning mellom det han egentlig vil, og det han likevel gjør. «Det jeg vil, gjør jeg ikke, og det jeg avskyr, det gjør jeg,» sier han. Han vil det gode, men gjør likevel det onde.

I vers 16-17 trekker han konklusjonen av disse erfaringene: «Men gjør jeg det jeg ikke vil, gir jeg loven

rett i at den er god. Så er det ikke lenger jeg som gjør det, men synden som bor i meg.» Loven er alltid god (Rom 7,12; 1 Tim 1,8). Dette vet en kristen. Han er helt enig med loven. Det nye mennesket betrakter ikke loven som en belastning. Det har ikke lyst til å bryte loven. Det ønsker bare å holde den og leve etter den. Men når en kristen likevel ikke holder loven og gjør det han egentlig ikke vil gjøre, gir han dermed loven rett. Og når han gir loven rett, bekjenner han samtidig at den er god.

Hos en kristen gir det nye mennesket sin tilslutning til loven. Når også en kristen likevel synder, skyldes dette synden som bor i ham. Den bor der riktignok som en fremmed og fiendtlig makt, og den skal snart kastes ut. Men så lenge livet varer, bor den der. Dette skyldes den kristnes doble natur:

- En kristen er frigjort fra synden på grunn av sitt samfunn med Kristus.
- En kristen er solgt under synden på grunn av sin avstamning fra Adam.

I vers 18-20 gjentar Paulus de samme tankene med litt andre ord. Legg merke til hvordan Paulus i disse versene skjelner mellom sitt ytre «jeg», som det ikke bor noe godt i, og sitt indre «jeg» som samstemmer med Guds vilje, men som ikke får det til på grunn av motstanden fra kjødet: «For jeg vet at i meg, det vil si i mitt kjød, bor det

ikke noe godt. Viljen har jeg, men å fullføre det gode makter jeg ikke. Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke, og det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg» (vers 18-19).

Etter sitt nye menneske er en kristen fullkomment hellig og rettferdig. En kristen er like rettferdig for Gud som Guds egen Sønn fordi en kristen er ikledd Sønnens rettferdighet. En kristen står for Gud som ren og rettferdig, himmelen verdig.

I vers 21-25 fortsetter Paulus å sukke over motsetningen mellom viljen og handlingen i ham selv. Men her virker det som om han ser en «lov» i dette: «Jeg finner altså at denne loven gjelder: Jeg vil gjøre det gode, men kan ikke annet enn å gjøre det onde» (vers 21).

Med ordet «lov» i vers 21 og 23 menes «lovmessighet» eller «mønster». Det er altså ingen tilfeldighet at han gjør det onde som han ikke vil. Selv om han vil gjøre det gode, gjør han likevel det onde, og det er en lovmessighet eller mønster i dette som han ikke kan bryte.

Han sier videre: «Mitt indre menneske sier med glede ja til Guds lov, men jeg merker en annen lov i lemmene. Den kjemper mot loven i mitt sinn og tar meg til fange under syndens lov som virker i lemmene» (vers 22-23).

Hos en ikke-kristen er det «indre mennesket» helt i syndens makt (jfr Ef 2,3). Det er i hjertet synden har sitt egentlige sete (Matt 15,19). Derfor trenger det indre mennesket

å bli fornyet (Ef 3,16; Rom 12,2; 2 Kor 4,16). Mennesket trenger å få et nytt sinn. Ordet «omvendelse» på gresk (*metanoia*) betyr ordrett «sinnsforandring» (Apg 3,19).

Denne kampen som pågår i en kristen, kampen mellom «mitt indre menneske» og «lemmene», eller kampen mellom «loven i mitt sinn» og «syndens lov som virker i lemmene», fører til at en kristen bare må klage sin nød: «*Jeg ulykkelige menneske! Hvem skal fri meg fra denne dødens kropp?*» (vers 24).

En kristens rop om å bli fri fra synden og døden, er ikke et rop ut i håpløsheten. Vår gjeløser lever. Derfor består ikke en kristens liv først og fremst i klagesang, men i takkesang: «Gud være takk ved Jesus Kristus, vår Herre!» (vers 25). Klagesangen kommer når vi ser hva vi er i kjødet. Takkesangen kommer når vi ser hva vi er i Kristus. Det er bare ved ham vi blir forløst fra denne dødens kropp som henger så fast ved oss.

I vers 25b oppsummerer Paulus hva han har sagt i vers 14-25: «Slik er jeg altså: Jeg tjener Guds lov med mitt sinn, men syndens lov med mitt kjød.» Dette avsnittet forteller oss at det ikke er mulig å oppnå en fullkommen helliggjørelse i dette livet. Kampen mellom ånden og kjødet vil pågå i en kristen livet ut. Men seieren er sikker. Ved Jesus Kristus, vår Herre, skal vi seire over synden og kjødet.

(forts.)

Kirkemøte 2017

arrangeres på Stemnestaden, Grinde – 28-30 juli

TEMA: *Vår lutherske arv*

Fredag 28 juli

- 12.00 Lunsj
- 13.00 Foredrag v/Seth Erlandsson: *Vår lutherske arv – Skriften alene*
- 15.00 Kaffemåltid
- 16.00 Korøvelse
- 17.00 Foredrag v/David Edvardsen: *Vår lutherske arv – Troen alene*
Parallelt: Barneundervisning
- 18.30 Kveldsmat
- 19.30 Kveldsgudstjeneste v/Egil Edvardsen

Lørdag 29 juli

- 08.30 Frokost
- 09.30 Morgenandakt v/David Edvardsen
- 10.00 Kirkemøte
- 12.00 Middag
- 14.00 Korøvelse
- 15.00 Foredrag v/Øyvind Edvardsen: *Vår lutherske arv – Nåden alene*
Parallelt: Barneundervisning
- 16.00 Kaffemåltid
- 17.00 Foredrag v/Seth Erlandsson: *Den lutherske reformasjonen – et historisk overblikk*
- 18.30 Kveldsmat
- 19.30 Kveldssamling. Kveldsandakt v/Øyvind Edvardsen
- 20.30 Kveldskos med grilling og leker.

Søndag 30 juli

- 09.00 Frokost
- 10.00 Høymesse v/Tor Jakob Welde.
- 12.00 Middag

Påmelding til Birger Kvilhaugsvik innen 30. juni.

E-post: bk-kvilh@online.no – Tlf: 990 469 81

Døgnpris (inkl. alle måltider og losji):
Voksne: kr 625,-
Ungdom 12-15 år: kr. 460,-
Barn 4-11 år: kr. 335,-
Barn under 4 år: Gratis
Familier: Makspris kr. 2045,- pr døgn.
(Dette er priser med medbrakt sengetøy)

Leie av sengetøy: kr. 100,-
Ferdig oppredd seng: kr. 150, –
Priser for enkeltmåltider:
Frokost: 95,- Lunsj: 140,-
Kvelds: 95,- Middag m dessert og kaffe: 175,-
Kaffemåltid: 45,- Brus: 30,-

RETURADRESSE:

Bibel og Bekjennelse, Solåsveien 20, N-4330 Ålgård

© DEPOSITPHOTOS

Gjenfunnet sønn

EN UNG MANN hadde sittet i fengsel en tid. Før han skulle løslates, skrev han et brev til sin far. Han visste at han hadde ført skam over familien. Men om det var slik at han likevel fikk lov å komme hjem igjen, kunne faren gi ham et tegn? Kunne han henge et hvitt håndkle på en av greinene på det store gamle treet utenfor huset på gården hjemme, så ville sønnen se det når han kom forbi med toget, dersom han var velkommen hjem.

En uke senere satt han på toget, og etter en lang reise nærmet de seg familiens gård. Nå var han så nervøs at han ikke våget å se ut togvinduet. Han sa til passasjeren ved siden av: «Unnskyld, kan du være så snill å kikke ut vinduet og legge merke til det store treet vi straks kjører forbi, om det henger et hvitt håndkle der?» Jo, det kunne han godt.

«Hei, se!» ropte den andre plutselig, «du må åpne øynene!» Og se - hele det store treet var hvitt! Hun-

drevis av håndklær, laken og lommetørklær var bundet rundt stammen og alle greinene, fra nederst til øverst! Sønnen ble så glad, for han forsto at han var så varmt velkommen. Da han noen minutt senere gikk av toget på stasjonen, sto far, mor, søsken og andre slektninger der og tok imot ham. Tårene rant mens alle omfavnet ham og ønsket velkommen hjem.

Vi mennesker er som bortkomne, fortapte sønner og døtre; vi har gått bort fra vår himmelske Far og syndet mot ham med gjerninger, tanker og ord. Men Gud lengter etter å få oss hjem igjen, og i Kristus Jesus tilgir han oss all vår synd. Det blir stor glede i himmelen for hver eneste synder som vender om og tror evangeliet om Guds nåde for Jesu skyld.

(Jf. Jesu tre lignelser i Lukasevangeliets kapittel 15.)